

Utbildningsdepartementet

Vår referens/dnr:

Emil Görnerup
94/2019

Er referens/dnr:

U2019/02263/UH

2019-10-31

Remissvar

Svenskt Näringslivs inspel till forskningspropositionen

Sammanfattning

Sverige står inför en rad utmaningar inom området forskning och innovation. Förväntningarna på regeringens kommande forskningsproposition är därför höga.

Svenskt Näringsliv anser att ett politiskt mål bör sättas om att Sveriges samlade investeringar i forskning och utveckling (FoU) ska öka med en procent av BNP till senast år 2030. Målet motsvarar ökade investeringar på runt 50 miljarder kronor årligen. Om målet uppnås skulle de totala FoU-investeringarna hamna på 4,3 procent av BNP, vilket är samma nivå som Sverige befann sig på under det tidiga 2000-talet. Av ökningen bör de privata investeringarna stå för 75 procent.

För att nå målet krävs en samlad politik inom en rad områden för att göra Sverige till ett attraktivare forsknings- och investeringsland. Det är nödvändigt för att Sverige ska vara en ledande kunskapsnation med framstående kunskapsintensiva företag och framgångsrik forskning också i framtiden.

Sverige behöver en samlad strategi för FoU som innehåller förslag inom en rad olika områden. Av största vikt är att det skapas möjligheter för näringslivets satsningar att öka.

Tappad topposition

I dag satsas stora offentliga resurser på FoU i Sverige, men resultaten är inte tillfredställande. Det är en allvarlig utveckling när stora satsningar samtidigt görs i omvärlden, främst Asien, och många länder når bättre resultat.

Sverige har gått från en topposition i forskningsvärlden. Relativt sett har satsningar och resultat blivit mindre imponerande. Vi befinner oss på en, om än fortfarande hög, påtagligt lägre nivå.

För Sverige är näringslivets forskning avgörande. Den har minskat betänkligt som andel av BNP sedan år 2001. De satsningar som företagen gör hamnar oftare utomlands, och där rekryteras även den forskande personalen.

Vi möts av länder med ökande satsningar och som reformerar sina forskningssystem och förbättrar möjligheterna för näringslivets FoU. Därför måste forskningspropositionen bli ett startskott för en reformperiod för svensk FoU.

Omvärldsutvecklingen ökar trycket på Sverige och på behovet av åtgärder inom hela området högre utbildning och forskning. Danmark har under en lång period genomfört reformer – ofta med bred politisk uppslutning. Det bör tjäna som inspiration för Sverige.

Ett mål och en strategi behövs

Regeringen bör i brett samförstånd arbeta fram en strategi för den svenska forskningspolitiken. Målet för strategin ska vara att Sverige FoU-investeringar ska motsvara minst 4,3 procent av BNP år 2030.

Enligt Svenskt Näringsliv bör strategin ha tre utgångspunkter:

1. En samlad FoU-politik som inkluderar näringslivet

Företagen är av avgörande betydelse för att utveckla och sprida samhällsviktiga innovationer. En forskningspolitik som alltför ensidigt fokuserar på universitet och högskolor riskerar att bli ineffektiv eftersom viktiga delar av den svenska kunskapsekonomin inte berörs.

- Stärk och utveckla de strategiska innovationsprogrammen
- Säkerställ utbildningar av kritisk vikt för näringslivet och underlätta rekrytering av utländska experter
- Stärk och utveckla forskningsinstituten

2. Rätt forskningspolitiska instrument för mer forskning

Staten bör bli bättre på att använda och balansera de forskningspolitiska instrument som man i sin hand. Satsningar på universitet och högskolor är bra men ur ett samhällsperspektiv är incitament för ökade privata FoU-investeringar minst lika viktigt och motiverat för att öka samhällets totala FoU.

- Öka skatteincitamenten för forskning
- Se över de direkta stöden till näringslivet
- Avsätt forskningsmedel till innovationspriser

3. Vässa våra universitet och högskolor

Forskningssamverkan med näringslivet måste premieras. Konkurrensutsatt forskningsfinansiering ger incitament för ökad kvalitet, relevans och effektivitet. Lärosätenas självständighet måste öka. Stiftelseuniversitet, nya juridiska former och privata universitet är driftsformer som bör undersökas.

- Inför en innovationspremie i forskningsfinansieringen
- Finansiera excellent forskning
- Inför nya driftsformer för ökad autonomi

Behov av forskningspolitiska reformer

Rätt förutsättningar för högre utbildning och forskning som ger resultat i världsklass är avgörande för Sveriges utveckling och välstånd. Det är också avgörande för det svenska näringslivets konkurrenskraft. Omvärldsutvecklingen går fort samtidigt som det svenska systemet i huvudsak vilar på reformer genomförda under 1990-talet. Det finns nu ett stort reformbehov för både högre utbildning och forskning.

Vad gäller forskningspolitiken har flera försök gjorts och vissa framgångar kan uppvisas. Under perioden 2009–2012 höjdes bland annat de direkta anslagen till lärosätena och strategiska satsningar gjordes. År 2014 infördes sänkt arbetsgivaravgift för anställda som arbetar med forskning och utveckling i kommersiellt syfte och bygget av European Spallation Source (ESS) i Lund påbörjades. Bättre förutsättningar för personaloptioner har kommit på plats. Världens ljusstarkaste synkrotronljusanläggning, MAX IV, invigdes i Lund 2016.

Inom många områden har utvecklingen varit mer problematisk och åtgärderna otillräckliga. Till exempel har politiken vacklat när det gäller frågorna kring kvalitetssäkringssystem och resurstilldelning. Brandkårsutryckningar har gjorts från regeringen när företagsforskning läggs ner. Viktiga forskande företag har fått ändrade ägarförhållanden. Forskningsatsningar går Sverige förbi när företagen satsar utomlands. Lovande startuppförtag behöver goda förutsättningar för att utvecklas i Sverige – den internationella konkurrensen om riskkapital, rätt kompetens och mellan klustren är hård.

Det har hittills varit svårt för det politiska systemet att samla sig kring verkningfulla reformer, än mindre att anamma en strategisk syn på forskningspolitiken, för att möta utvecklingen. Det innebär att det nu behövs både krafttag och uthållighet för att utveckla och förbättra förutsättningarna för forskning och innovation. Detta gäller inte minst förutsättningarna för hur forskningsresultat ska kunna nyttiggöras, där hantering av immaterialrättigheter och andra kunskapsbaserade tillgångar är helt avgörande.

En avancerad ekonomi ställer krav

Ska Sverige fortsatt bygga sitt välstånd på en avancerad ekonomi, högt tekniskt kunnande, världsledande företag inom många områden som genererar välstånd och höga löner så krävs det att politiken bidrar med full kraft.

Den politiska insikten och förmågan att hantera de forskningspolitiska frågorna testas av omvärlden varje dag när andra länder ökar sina FoU-satsningar och svenska företag känner av den internationella konkurrensen.

Många länder, inte minst i Asien, satsar också stort kring hantering av de kunskapsbaserade tillgångarna. Inom EU står immaterialrättsintensiva företagen för 45 % av BNP.¹

Det är viktigt att konstatera att de senaste forskningspolitiska propositionerna har fått ett bredare politiskt perspektiv. Analys och förslag kring innovation och samverkan med näringslivet har till exempel fått större utrymme. Svenskt Näringsliv välkomnar den utvecklingen.

---

¹ European Union Intellectual Property Office (2019)

Även om politiken har utvecklats i rätt riktning måste den kommande forskningspropositionen innebära ett definitivt brott med en snäv forskningspolitik där man främst fördelar medel mellan olika lärosäten och områden.

Målet ska vara att Sveriges samlade satsningar på forskning och utveckling ska öka med en procentenhet som andel av BNP senast år 2030. Det innebär att BNP-andelen skulle öka från 3,3 procent av BNP 2017 till 4,3 procent. 75 procent av ökningen bör vara privata investeringar. Det behövs för att Sverige ska vara en ledande kunskapsnation med framstående kunskapsintensiva företag och framgångsrik forskning också i framtiden.

För att nå dessa mål krävs det att de politiska insatserna samordnas. Sverige behöver en samlad strategi för FoU som innehåller förslag inom en rad olika områden. Av största vikt är att det skapas möjligheter för näringslivets satsningar att öka.

Stora förväntningar byggs nu upp på den forskningspolitiska proposition som regeringen ska presentera under år 2020. Det är en möjlighet att utveckla politiken kring forskning, utveckling och innovation – i förlängningen Sveriges konkurrenskraft och välbefinnande.

Stora satsningar – lite diskussion

Forskning och högre utbildning i Sverige är en omfattande verksamhet som sällan diskuteras i den utsträckning som man skulle kunna förvänta sig. Universitet och högskolor omsätter 70 miljarder kronor om året och är den största statliga arbetsgivaren. Näringslivet investerar över 100 miljarder kronor om året i FoU i Sverige. Över hälften av dem som arbetar med FoU i Sverige finns i näringslivet.

Inom andra politikområden kan satsningar eller neddragningar på några miljoner kronor skapa stor uppmärksamhet och debatt. Det är hög tid att forskningspolitiken och verksamheten vid landets lärosäten får den uppmärksamheten de förtjänar – och behöver. Nu krävs ett samlat nationellt politiskt grepp.

Omvärldsutvecklingen går allt fortare

Sverige och Europa står inför en mycket hård global konkurrens. Det internationella ekonomiska och akademiska landskapet förändras snabbt. På bara tio år har de totala FoU-investeringarna i världen fördubblats.

USA är nu det enda landet som lägger mer pengar än Kina på forskning.² Kina har också gått om EU i satsningar.³ Södra och östra Asien står för 40 procent av alla forskningsinvesteringar; EU:s andel är bara hälften så stor. Till viss del kan detta också spåras i internationell patentstatistik. 2018 stod Asien för över 50 % av världens PCT-ansökningar. Kina stod för över 20 %.

Den största ökningen av vetenskaplig produktion har skett i Asien. Kina har mer än tiofaldigt sin publicering av vetenskapliga artiklar sedan 2000 och Sydkorea har mer än fyrfaldigt sin produktion under samma period. Såväl Kina som Sydkorea har även gjort stora satsningar kring immaterialrätt. I Sydkorea har bland annat

² Svenskt Näringsliv (2019).

³ Vetenskapsrådet (2019b), s. 20.

stora satsningar gjorts på utbildning i immaterialrätt eftersom detta är viktigt för att kunna få utväxling på forskning och innovation.

Även när det gäller högre utbildning minskar USA:s och Europas försprång. På Times Higher Educations ranking av världens universitet inom ingenjörssämnena kommer KTH som första svenska universitetet på plats 53. Åtta kinesiska universitet rankas högre.⁴

Det är i sig inte oroväckande att allt fler länder investerar i kunskap. Det oroväckande är att detta inte har satt tillräckliga spår i den svenska politiska debatten – och framför allt inte i reformarbetet.

Näringslivet är störst på FoU

Det svenska näringslivet tillhör det mest FoU-intensiva i världen och står för cirka 70 procent av forskningsinvesteringarna i Sverige. Näringslivets utgifter för FoU som andel av BNP är störst i Israel och Sydkorea med andelar om 3,5 respektive 3,3 procent av BNP. Sveriges 2,3 procent av BNP ger en femte plats.⁵ Detta kan jämföras med att det svenska näringslivets FoU-utgifter uppgick till 3,2 procent av BNP 2001 och endast Israel kunde då uppvisa en högre nivå.⁶

Svensk FoU är mycket starkt koncentrerad till ett fåtal företag. Tio bolag står för ungefär hälften av företagssektorns FoU-kostnader.⁷ Det är en ansevärd del av hela landets FoU-satsningar, vilket understryker vikten att vara lyhörd för dessa företags behov, men också för att underlätta för fler företag att satsa på FoU.

Av företagens totala FoU-medel inriktas strax över 35 miljarder kronor (cirka 30 procent) till radikala produktinnovationer – helt nya varor och tjänster. De övriga satsningarna går bland annat till utveckling av befintliga produkter, nya processer och grundforskning.⁸

Forskarna arbetar i näringslivet

Personal och kompetens är avgörande för FoU. Arbetskraftskostnader tillsammans med konsultarvoden utgör 72 procent av företagens FoU-kostnader.⁹ Inom näringslivet arbetar lika många med forskning och utveckling som det totala antalet anställda (alla kategorier) vid universitet och högskolor.¹⁰

Forskning utförs oftare utomlands

Storföretagens FoU återfinns i allt högre utsträckning utanför Sverige vilket beror på en pågående omstrukturering av företagens verksamheter där expansionen (inklusive FoU) främst skett i andra länder.

Omstrukturering har också inneburit att en större del av FoU-verksamheten kontrakteras ut till mindre företag, ofta utanför Sverige. Utvecklingen påverkas också av att olika länders förutsättningar för att bedriva avancerad FoU tydligare

⁴ Svenskt Näringsliv (2019).

⁵ Regeringen (2016), s. 35.

⁶ Regeringen (2016), s. 35.

⁷ SCB (2019).

⁸ Teknikföretagen (2019), s. 5.

⁹ SCB (2019), s. 26–27.

¹⁰ UKÄ (2018).

ställs mot varandra i takt med att ägandet internationaliseras. Många av förutsättningar beror i sin tur på ländernas politik på området.¹¹

Förutsättningarna för privat FoU i Sverige tappar mark. Företagens kostnader för forskare är sannolikt relativt höga i Sverige. De svenska offentliga satsningarna för att stimulera företagets FoU är inte heller särskilt stora jämfört med många andra länder.¹²

Sverige på efterkälken

Det bedrivs världsledande forskning i både privat och offentlig sektor i Sverige. I Sverige har universitet med månghundraåriga anor och har gjort många avtryck i vetenskapens utveckling. Svenska företag har tagit innovationer till alla världens kontinenter. Forskningsbaserade produkter och kunskapsintensiva tjänster är självklara ingredienser i det svenska näringslivet. Samtidigt ser vi nu en oroväckande utveckling på flera punkter. Framför allt har företagets investeringar i forskning och utveckling, mätt som andel av BNP, under en längre tid minskat.

FoU-andelen av BNP minskar

Utgifterna för FoU i Sverige ökade stadigt under 1990-talet och uppgick som mest till 4,1 procent av BNP 2001. Medan Sverige har haft en nedåtgående trend har andra länder som till exempel Israel och Schweiz ökat sina investeringar.¹³ Österrike, Danmark och Tyskland under de senaste åren erfarit en ökning och har numera på FoU-utgifter på över 3 procent av BNP.¹⁴ År 2001 låg Sverige cirka 2 procentenheter över världsgenomsnittet (2,07 procent). Det försprång har nu halverats. År 2016 låg Sverige cirka en procentenhet över världssnittet (2,2 procent av BNP).¹⁵

Företagens utgiftsandel minskar

Förändringarna av de totala svenska FoU-utgifterna förklaras främst av näringslivets FoU-utgifter.¹⁶ Företagens utgifter för FoU, som andel av BNP, har minskat med omkring en procentenhet sedan 2001. Det har också inneburit tiotals miljarder kronor i uteblivna FoU-investeringar varje år, jämfört med om andelen hade legat kvar på samma höga nivå som 2001. Parallellt med minskningen i Sverige ökade näringslivet i 18 av 22 länder under åtta år sina FoU-satsningar som andel av BNP enligt en OECD-undersökning.¹⁷

God europé, misslyckad svensk

Med FoU-utgifter på 3,4 procent av BNP för 2017 innebär det att Sverige klarar EU:s mål på 3 procent. Sedan 2011 finns det ett nationellt mål om att FoU-utgifterna ska nå över 4 procent av BNP år 2020. Det kommer med allra största sannolikhet inte att nås.

Från elit till möjligen ambitiös

Sverige har gått från en topposition till en lägre nivå när det gäller FoU som andel av BNP. Där möter man ambitiösa länder på väg upp.

¹¹ Braunerhjelm och Kreicbergs (2017), s. 19.

¹² Braunerhjelm och Kreicbergs (2017), s. 17.

¹³ Braunerhjelm och Kreicbergs (2017), s. 12.

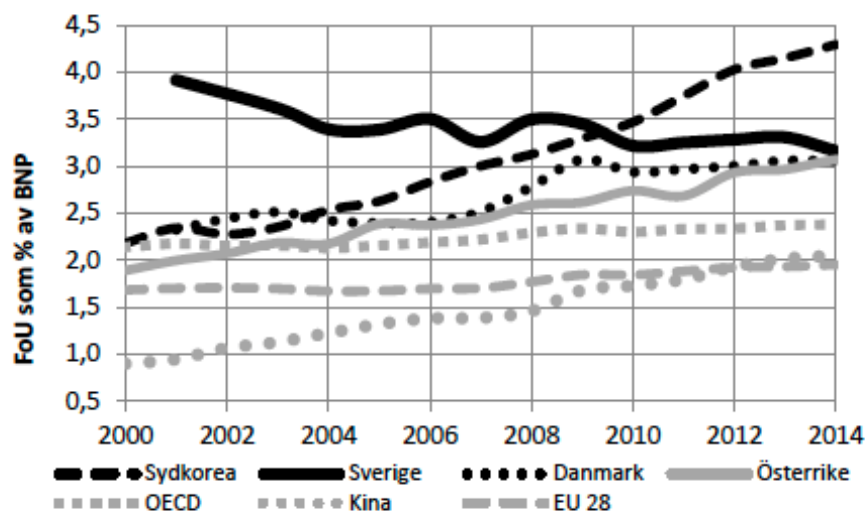
¹⁴ Vetenskapsrådet (2019b), s. 17.

¹⁵ Världsbanken (2019).

¹⁶ Vetenskapsrådet (2019b), s. 17.

¹⁷ Regeringen (2016), s. 35. Perioden var mellan 2005 och 2013.

Figur 5.1 Nationella utgifter för FoU som andel av BNP 2000–2014
Sverige jämförs med ett urval av länder.

Källa: OECD.

Källa: Regeringen (2016).

Regeringen vidgick den allvarliga utvecklingen i förra forskningspropositionen med orden "Sveriges position är dock hotad genom konkurrens från andra länder där näringslivets investeringar ökar snabbare än i Sverige."¹⁸ Alla reformer, strategier och förslag inom forskningspolitiken som inte tar in omvärldsutvecklingen, villkoren för näringslivets FoU-satsningar och behoven som finns för företagens FoU kommer att vara otillräckliga.

Resultaten uteblir

Det är också så att de satsningar på FoU som görs i Sverige inte får förväntat resultat och genomslag.¹⁹ Svensk forskning håller en hög nivå, men tillhör inte toppskiktet i världen. När det gäller citeringsgenomslag finns det en världsledande grupp med bland annat Singapore, Schweiz, Storbritannien, USA, Nederländerna och Danmark. Sverige, på plats 13, befinner sig i en grupp med länder där genomslaget är påtagligt lägre.²⁰ Sverige på är samma nivå som OECD-medianen. Utvecklingen har dessutom varit blygsam det senaste årtiondet. Detta trots att Sverige har goda förutsättningar.

Sverige är ett land med en *hög andel forskare i befolkningen*. Sverige ligger i topp med cirka 0,75 procent av befolkningen verksamma som forskare. Länder som Nederländerna, Schweiz, Storbritannien och Tyskland har en lägre andel på mellan 0,4 och 0,5 procent.²¹

Även när det gäller *andelen vetenskapliga publikationer per invånare* ligger Sverige högt med ungefär 1,6 artiklar per tusen invånare under perioden 2015–2017. Det

¹⁸ Regeringen (2016), s. 35.

¹⁹ Vetenskapsrådet (2019a), s. 12.

²⁰ Vetenskapsrådet (2019b), s.53–54.

²¹ Vetenskapsrådet (2019a), s. 12.

är färre än i Danmark och Schweiz, fler än i Nederländerna, Storbritannien, USA och Tyskland.

Den svenska produktionen av *vetenskapliga artiklar har ökat* med 43 procent sedan 2000. Samtidigt har jämförbara publicerat ökat mer – Schweiz med 68 procent och Danmark med 125 procent.²²

Matchningen och relevansen mot näringslivets behov är inte heller den tillfredställande. I IVA:s FoU-barometer uppger exempelvis fyra av tio att det är svårt eller mycket svårt att rekrytera forskare.²³

Det går inte att bara betala sig ur krisen

Högskolesektorns FoU-utgifter i relation till BNP är ungefär lika stora i Schweiz som i Sverige. Schweiz har dock ett betydligt högre citeringsgenomslag. Nederländerna, Belgien och Storbritannien har ett högre genomslag än Sverige, men lägre FoU-utgifter i högskolesektorn i relation till BNP.²⁴ En slutsats kunde vara att Sverige behöver bli bättre på att fokusera resurserna mot de bästa forskarna. I gengäld ska dessa ha bättre och stabila förutsättningar för att kunna utföra världsledande forskning.

Fler förklaringar

Skillnader i citeringsgenomslag beror alltså inte bara på hur mycket resurser som satsas på FoU, utan har troligen mer komplicerade förklaringar som har att göra med bland annat forskningssystemens uppbyggnad och funktionssätt.²⁵

I en dansk jämförande studie pekade resultaten bland annat på att en stark forskningskultur, med fokus på excellens och internationalisering, har byggts upp i Danmark och Nederländerna. I Sverige har inte beständiga institutioner för en stark nationell forskningskultur, som påverkar systemet över tid, byggts upp. Det svenska forskningssystem har fått blandade signaler från politiken. Det har inneburit att ett tydligt fokus på forskningskvalitet inte har varit centralt i forskningssystemet. Av stor betydelse är också hur forskningssystemet kan kalibreras över tid.²⁶ Resurser och internationalisering har inte varit problemen i jämförelsen, utan snarare obalanser och strukturproblem i det svenska forskningssystemet.²⁷

Sverige måste söka förklaringarna och reformera systemet så att resultaten når upp till de förväntningar de omfattande satsningarna ger upphov till.

Det är inte minst viktigt för Sveriges deltagande i EU:s forskningssamarbete som är en tung finansiering av svensk forskning. Svensk forskning måste fortsatt kunna hävda sig i systemet. Det accentueras om Storbritannien lämnar EU. Många svenska EU-samarbeten har varit med Storbritannien och de har varit en allierad i arbetet för att hålla fokus på excellent forskning. Det är viktigt att det nationella FoU-systemet koordineras med EU:s FoU-program.

²² Regeringen (2018), s. 140.

²³ IVA (2019)

²⁴ Vetenskapsrådet (2019b), s. 55.

²⁵ Vetenskapsrådet (2019b), s. 55.

²⁶ Danish Council for Research and Innovation-policy (2017), s. 3.

²⁷ Danish Council for Research and Innovation-policy (2017), s. 24.

Startskott för reformperiod

Omvärldsutvecklingen innebär inte enbart ett hot mot svensk konkurrenskraft. Den erbjuder också prov på reformer och erfarenheter som kan inspirera den svenska politiken.

Med rätt förhållningssätt kan omvärldsutvecklingen bli en vitamininjektion för svensk FoU med spännande samarbeten, nya satsningar och vinnande innovationer. Låt den kommande forskningspropositionen bli ett startskott för en reformperiod i svensk forskningspolitik.

Danmark som förebild?

I Danmark har det under lång tid funnits ett brett politiskt stöd för forskningspolitiken och dess utveckling.²⁸ Det politiska syftet har varit att öka konkurrenskraften. Något som i sin tur som tycks bero på dansk klarsyn kring vad globalisering och ökat konkurrenstryck innebär för ett nordiskt välfärdsland efter sekelskiftet 2000.

I ett betänkande från 2001 lades en sammanhängande strategi för utvecklingen för dansk forskning fram. Det skapade goda förutsättningar för grundforskning och bidrog till kontinuitet vad gäller forskningspolitiska mål och åtgärder.

En universitetsreform från 2003 syftade till att stärka lärosätenas ledningar och öppna lärosätena för utomstående aktörer i syfte att säkra ett närmare samspel mellan akademi och det omgivande samhället. Lärosätesledningarnas handlings- och beslutskraft stärktes. Självbestämmandet ökade och större frihet att utforma organisationsinterna processer infördes

År 2003 tillsattes en välfärdskommission i syfte att ta fram underlag för reformer för framtiden danska välfärdssystem. Kommissionens förslag omsattes politiskt i en bred välfärdsöverenskommelse 2006 där högre utbildning, forskning och utveckling lyftes fram.

Under 2005 tillsattes ett globaliseringsråd vilket följdes av politiska överenskommelser 2006 – globaliseringsavtalen. De syftade till att i en reform framtidssäkra Danmark. Flera åtgärder rörde högre utbildning, forskning och innovation. Den offentliga forskningsbudgeten skulle utgöra 1 procent av BNP. Danmark har uppnått det målet. Med en nivå 1,07 procent av BNP år 2015 är Danmark det OECD-land som investerar mest i offentliga forskningsmedel sett till andel av BNP.

Doktorandskolor blev obligatoriska vid universiteten år 2007 syftet var främst att höja doktorandutbildningens kvalitet. År 2009 infördes av prestationsbaserade basanslag. Bland prestationsparametrarna finns doktorandutbildningar, prestation i form av en publiceringsindikator, samarbete med företag samt extern finansiering.

Forskningsverksamheten har samlats i färre och starkare institutioner. Den danska forskningspolitiken har lämnat ett stort handlingsutrymme till de enskilda lärosätena att genomföra åtgärder inom ramverket.

---

²⁸ Avsnittet baserat på Damvad (2018).

Den nya forsknings- och innovationsstrategin från 2017 var ytterligare ett viktigt steg för att sätta forskningen högt upp på den politiska dagordningen.

Den danska strategin har två övergripande mål

- dansk forskning ska hålla högsta internationella kvalitet
- forskningen ska skapa största möjliga nytta för samhället.²⁹

Bland annat ska att forskningskvaliteten höjas i hela bredden av forskningen och Danmark ska vara ledande inom forskningsinfrastruktur och det internationella deltagandet ska stärkas. Kunskap och innovation ska skapa ökat värde i näringslivet.

I Danmark har reformerna givit resultat

Sammantaget har de reformer som införts inom forskning och utbildning i Danmark präglats av konsolidering och fokus på styrkor snarare än på bredd. Det politiska fokuset kan har också varit att öka Danmarks konkurrenskraft.

Reformerna har inneburit en professionalisering av strukturer inom lärosäten, en konsolidering i syfte att skapa starka forskningsinstitutioner, ökade incitament för att producera vetenskapliga artiklar av högre kvalitet. Antalet samarbetsprojekt mellan akademi och näringsliv har ökat betydligt i Danmark och har tagits emot väl av näringslivet.

Danmark har haft en positiv utveckling för både utbildning och forskning. Det kan vara svårt att härleda till enskilda reformer, särskilt då genomförandetiden ofta är lång. Det långsiktiga politiska fokuset mot mer högkvalitativ utbildning och forskning i Danmark har dock medfört ett flertal positiva utvecklingstendenser:

- Snabbare genomförande av studier.
- Bättre koppling mellan utbildning och arbetsmarknad.
- Ökat fokus på utbildningskvalitet.
- Fler doktorander.
- Fler forskningspublikationer.
- Ökad internationalisering för forskning.
- Ökad vetenskaplig genomslagskraft.
- Ökat samarbete mellan akademi och näringsliv.

Mål och strategi för svensk FoU

Sverige ska vara ett land som konkurrerar med världsledande kunskap. Därför behövs det en kraftsamling kring reformer som leder utvecklingen framåt.

Mål – 50 miljarder kronor mer i FoU om året

Målet ska vara att FoU-investeringarna, mätt som andel av BNP, ska öka med en procentenhet till 2030. Tre fjärdedelar av ökningen ska komma från näringslivet.

År 2017 satsades 3,3 procent av BNP om 4 579 miljarder kronor på FoU.

En samlad strategi för svensk FoU

Det behövs strategi för att vägleda arbetet med att öka svenska satsningar på FoU. Det finns dock en fara med strategier i politiken. De kan bli självändamål för

²⁹ Danmarks regering (2018), s. 6–7.

regeringens arbete. Resurser i Regeringskansliet går till att utarbeta strategier som sedan inte följs upp eller faller i glömska när ett nytt statsråd eller en ny regering tillträder. Skulle de ansvariga politikerna i regering och riksdag emellertid låta sig inspireras av till exempel den danska utvecklingen skulle en strategi kunna spela en viktig roll. Det krävs dock ett gediget förarbete och politisk uppslutning kring det och övergripande mål för en strategi.

1. En samlad FoU-politik som inkluderar näringslivet

Företagen är av avgörande betydelse för att utveckla och sprida samhällsviktiga innovationer. En forskningspolitik som alltför ensidigt fokuserar på universitet och högskolor riskerar att bli ineffektiv eftersom viktiga delar av den svenska kunskapsekonomin inte berörs.

2. Rätt forskningspolitiska instrument för mer forskning

Staten bör bli bättre på att använda och balansera de forskningspolitiska instrument som man i sin hand. Satsningar på universitet och högskolor är bra men ur ett samhällsperspektiv är incitament för ökade privata FoU-investeringar minst lika viktigt och motiverat för att öka samhällets totala FoU.

3. Vässa våra universitet och högskolor

Konkurrensutsatt forskningsfinansiering ger incitament för ökad kvalitet, relevans och fokusering. Forskningsamverkan med näringslivet måste premieras. Lärosätenas självständighet måste öka.

Översikt av strategi och förslag

1. En samlad FoU-politik som inkluderar näringslivet	2. Rätt forskningspolitiska instrument för mer forskning	3. Vässa våra universitet och högskolor
Företagen är av avgörande betydelse för att utveckla och sprida samhällsviktiga innovationer. En forskningspolitik som alltför ensidigt fokuserar på universitet och högskolor riskerar att bli ineffektiv eftersom viktiga delar av den svenska kunskapsekonomin inte berörs.	Staten bör bli bättre på att använda och balansera de forskningspolitiska instrument som man i sin hand. Satsningar på universitet och högskolor är bra men ur ett samhällsperspektiv är incitament för ökade privata FoU-investeringar minst lika viktigt och motiverat för att öka samhällets totala FoU.	Forsknings- och utbildningssamverkan med näringslivet måste premieras och konkurrensutsättningen öka. Lärosätenas självständighet måste öka för att öka lärosätenas strategiska handlingsutrymme.
Strategisk inriktning	Strategisk inriktning	Strategisk inriktning
En forskningspolitik som främst handlar om universitet och högskolor riskerar att bli ineffektiv. Detta eftersom viktiga delar av den svenska kunskapsekonomin då inte berörs. Företagen står för mer än två tredjedelar av all FoU. Det är avgörande för svensk konkurrenskraft, men också av avgörande betydelse för vår möjlighet att ta fram och sprida innovationer. Näringslivet har också en nyckelroll i att på kort och lång sikt kommersialisera den kunskap som produceras på våra universitet och högskolor. Ökade möjligheter för näringslivets FoU måste vara en utgångspunkt för forskningspolitiken.	I ett internationellt perspektiv ligger Sverige högt över omvärlden när det gäller såväl ägarbeskattning som marginalskatter. Reglerna för så kallad expertskatt är inte konkurrenskraftiga och i grunden ett bevis för att generella förbättringar behövs. Ytterligare statliga åtgärder för att öka företagens FoU bör utredas. Det är angeläget att välja incitament som är marknadsbaserade och därmed inte i onödan snedvrider konkurrensen mellan befintliga företag. Givet att de utformas på rätt sätt visar forskningslitteraturen att detta minskar företagets kostnader för FoU och leder till ökade investeringar i FoU-projekt som annars inte hade blivit genomförda.	Konkurrensutsatt forskningsfinansiering ger incitament för ökad kvalitet, samverkan och effektivitet. Forskningssamverkan med näringslivet måste premieras Stiftelseuniversitet, nya juridiska former och privata universitet – liksom andra initiativ bör tas för att skapa förutsättningar för att öka lärosätenas autonomi.
1.1 Skapa och behåll konkurrenskraftiga forskningsmiljöer	2.1 Öka skatteincitamenten	3.1 Öka samverkan
<ul style="list-style-type: none"> • Säkerställ stabila förutsättningar för näringslivets strategiska kompetensförsörjning och FoU • Utveckla samarbetet med näringslivet i internationaliseringen • Stärk och utveckla de strategiska innovationsprogrammen 	<ul style="list-style-type: none"> • Sänk marginalskatten • Reformera expertskatten • Utveckla reglerna om skattenedsättning för FoU-arbete • Sänk kapitalskatten 	<ul style="list-style-type: none"> • Bredda rekryteringen av forskare • Näringslivssamverkan ska vara meriterande • Sätt mål för och belöna rörlighet • Följ upp och analysera rörligheten • Förbättra tillgången till forskningsinfrastruktur
1.2 Förbättra kompetensförsörjningen	2.2 Använd smarta innovationsstöd	3.2 Reform för ökad autonomi
<ul style="list-style-type: none"> • Säkerställ utbildningar av kritisk vikt för näringslivet • Underlätta rekrytering av utländska forskare och experter • Utveckla utbildningssamverkan • Stärk högskolornas roll i det livslånga lärandet. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ge Innovationsrådet i uppdrag att se över stödsystemen 	<ul style="list-style-type: none"> • Utforska stiftelseuniversitet, nya juridiska former och privata universitet
1.3 Utveckla forskningsinstitut	2.3 Släpp fram innovationspriserna	3.3 Mer excellent och relevant forskning
<ul style="list-style-type: none"> • Utvidga institutens verksamhetsområden • Stärk finansieringen av instituten • Öka industriforskningsinstitutens samverkan med näringslivet • Utveckla institutens roll i EU-samarbetet 	<ul style="list-style-type: none"> • Avsätt en procent av statens forskningsmedel för innovationspriser 	<ul style="list-style-type: none"> • Finansiera excellent forskning • Finansiera relevant forskning

1. En samlad FoU-politik som inkluderar näringslivet

Strategisk inriktning
Företagen står för mer än två tredjedelar av all FoU. Det är avgörande för svensk konkurrenskraft, men också av avgörande betydelse för vår möjlighet att ta fram och sprida innovationer. Näringslivet har också en nyckelroll i att på kort och lång sikt kommersialisera den kunskap som produceras på våra universitet och högskolor.
Ökade möjligheter för näringslivets FoU måste vara en utgångspunkt för forskningspolitiken.

Företagen forskar och utvecklar

I Sverige finns fortfarande en påtaglig koncentration av globala företags FoU-verksamhet, trots att Sverige är en försvinnande liten del av företagens marknad.³⁰ Den totala volymen av FoU är starkt koncentrerad till ett fåtal företag inom teknikindustrin som står för 40 procent av satsningarna. Cirka 60 procent av alla FoU-utgifter i företagssektorn kommer från de 20 största företagen, varav 10 företag står för ungefär hälften.³¹

Sammantaget arbetar i dag cirka 75 000 personer med forskning och utveckling inom svenska företag.³² Det motsvarar nästan 60 procent av samtliga personer i Sverige som är involverade i FoU.

Att så omfattande resurser än så länge satsas i Sverige är dock inte något som går att ta för givet. Vid några tillfällen har regering fått krishantera vid nedläggningar av företagsforskning. Det kan ofta vara motiverat i enskilda fall, men ska inte tillåtas bli normen i svensk forskningspolitik. Forskningsinvesteringar kräver långsiktighet. Det viktigaste för regering och riksdag är att agera så att de som investerar i svensk FoU har förutsägbarhet och stabila förutsättningar. Hit hör självklart även att regelverken kring de kunskapsbaserade tillgångarna behöver ha en hög grad av förutsebarhet.

Kompetens, kostnader och kluster

De viktigaste faktorerna som avgör var ett företags FoU-satsningar hamnar är tillgången till relevant kompetens, kostnaderna för FoU-verksamhet och att man verkar i en miljö eller i ett kluster som är internationellt konkurrenskraftigt.³³ Internationella företag verksamma i Sverige, bland både utländska och svenska koncerner, uppgav för några år sedan i en undersökning att satsningar på utbildning och säkerställandet av kompetens var de bland viktigaste åtgärderna för att bibehålla respektive satsa på FoU i Sverige.³⁴

---

³⁰ Ny Teknik (2018).

³¹ Teknikföretagen (2019), s. 6.

³² SCB (2019), s. 45.

³³ Braunerhjelm och Kreicbergs (2017), s. 8.

³⁴ Tillväxtanalys (2017), s. 23.

Andelen FoU-medel som de stora internationella koncernerna spenderar i Sverige har minskat, från 62 procent år 2003 till mindre än hälften i dag. Samtidigt har företagen anställt fler inom FoU, men de satsningarna har gjorts utomlands.³⁵

Fler bör satsa mer på FoU

Det måste bli lättare för fler företag och branscher att satsa på forskning och utveckling. Forskning behövs också inom andra än de traditionella teknikområdena, som till exempel tjänstenärings och handel. Det vore också önskvärt att koncentrationen till teknikföretag och stora företag minskade genom fler och ökade satsningar.

Små och medelstora företag kan forska mer

Det finns många små och medelstora företag som behöver kunna satsa på forskning. Det finns möjligheter att utveckla FoU bland de mindre företagen. Många är redan aktiva. Drygt hälften av företagen med 10–50 anställda uppger att de utvecklar nya produkter och processer. För cirka 65 procent av dessa är FoU en integrerad del i innovationsarbetet, varav cirka 30 procent arbetar kontinuerligt med FoU.³⁶ Strax över 20 procent har lagt ut FoU på till exempel forskningsinstitut.³⁷

FoU-avdraget som infördes 2014 som syftade till att öka FoU-investeringarna i mindre företag. Det omfattar alla företag men är mest fördelaktigt för mindre företag. I korthet innebär det en möjlighet att dra av tio procent av arbetsgivaravgifterna för FoU-personal upp till 2,76 miljoner kronor per år. Det är välkommet, men inte tillräckligt för att kompensera för ytterligare minskningar i FoU-satsningar från storföretagen.³⁸

Förslag

Det är avgörande för Sveriges samlade FoU att näringslivets FoU-satsningar ökar. En samlad FoU-strategi för Sverige måste inkludera näringslivet som står för mer än två tredjedelar av svensk FoU.

Nedan följer förslag inom fyra områden för att öka möjligheterna för näringslivets FoU:

- 1.1 Skapa och behåll konkurrenskraftiga forskningsmiljöer
- 1.2 Förbättra kompetensförsörjningen
- 1.3 Öka samverkan
- 1.4 Utveckla forskningsinstituten

1.1 Skapa och behåll konkurrenskraftiga forskningsmiljöer

Näringslivet har behov av forskningsmiljöer som är internationellt konkurrenskraftiga och som kan verka över tid. Det kräver rätt strategier, resurser och förutsättningar.

Säkerställ de strategiska forskningsmiljöerna

Riktade satsningar på strategiskt viktiga forskningsområden utgör ett nödvändigt komplement till den fria forskningen. Det kan till exempel gälla att utveckla svenska styrkeområden och bygga uppkapacitet.

³⁵ SCB (2019), s. 58.

³⁶ Teknikföretagen (2019), s. 6–7.

³⁷ Eurostat.

³⁸ Braunerhjelm och Kreicbergs (2017), s. 15.

Säkerställ stabila förutsättningar för näringslivets strategiska FoU

Svenskt Näringsliv föreslår att forskningsområden som är av strategisk betydelse för svenskt näringsliv och Sverige bör ha säkerställd långsiktig finansiering och inkludera utbildning som bidrar till kompetensförsörjningen. Kvalitet och relevans i den offentligfinansierade forskningen måste vara i internationell toppklass. Det måste återspeglas i lärosätenas resurstilldelningssystem.

Internationalisering

Näringslivet internationaliseras i snabb takt och ingår i världsomspännande kedjor av värdeskapande. Internationaliseringen vid svenska lärosäten har släpat efter. För att ta ett exempel så är Sydostasien underrepresenterat i svenska forskningssamarbeten.³⁹

Utveckla samarbetet med näringslivet i internationaliseringen

Ett specifikt mål om samarbete med näringslivet bör införas i arbetet med lärosätenas internationalisering. Internationaliseringen av lärosätena och forskning bör underlätta för forskargrupper att skapa relationer till företag som bedriver forskning. Forskning och utbildning måste ingå i arbetet med att locka investeringar i Sverige. Då kan det tillgängliga resurserna för FoU i Sverige också öka. Det behövs till exempel stipendier (i samarbete med näringslivet) för begåvade studenter inom viktiga och stärkt marknadsföring av Sverige som ett kunskapsland för investeringar med mera.

Strategiska innovationsprogram

Grundmodellen i de strategiska innovationsprogrammen (SIP) med ett stort ansvarstagande från näringsliv och offentlig sektor i kombination med krav på öppenhet och inkludering är bra. Satsningar ska göras där både den offentliga och den privata forskningen är ledande och kan hävda sig internationellt. Programmen vara transparenta och marknadskompletterande.

Stärk och utveckla de strategiska innovationsprogrammen

Svenskt Näringsliv föreslår att de befintliga strategiska innovationsprogrammen får förstärkt finansiering, att nya strategiska innovationsområden identifieras och att nya strategiska innovationsprogram samt andra ändamålsenliga instrument tillskapas för dessa områden.

Programmen bör också få möjligheter och resurser att göra satsningar på relevant grundforskning och utbildning. Programmen kan stärka samverkan med Sveriges partnerländer inom FoU som Tyskland, Frankrike och Japan.

Över tid måste uppsättningen program följa näringslivets sammansättning och prioriteringar.

1.2 Förbättra kompetensförsörjningen

Kompetensbristen ökar och allt fler företag har svårt att rekrytera. Högre utbildning måste bättre svara mot arbetsmarknadens behov. Inom många områden finns det också behov av spetskompetens vilket ställer krav på avancerad och krävande utbildning för både studenter och forskare.

Av företagen i Svenskt Näringslivs rekryteringsenkät 2018 svarade 31 procent att de försökt rekrytera medarbetare med högskole- eller universitetsutbildning och 71 procent anger att

³⁹ Vetenskapsrådet (2019a), s. 34.

det är ganska svårt eller mycket svårt att rekrytera högskoleutbildade.⁴⁰ Hela 80 procent av företagen i rekryteringsenkäten uppger att det är mycket eller ganska svårt att rekrytera medarbetare med forskarutbildning.⁴¹

Individklimatet spelar roll

Bostadsmarknad och skatter försvårar för företagen (och lärosäten) att attrahera rätt kompetens. I Tillväxtanalys undersökning av vilka åtgärder för att bibehålla eller öka FoU i Sverige framkom det bland annat att bostadssituationen i Stockholmsområdet är ett problem.⁴²

Förutsättningar för enskilda och familjer, individklimatet, spelar en viktig roll i rekrytering. Det kan handla om löner, skatter, men också om skolor, kulturutbud, fritidsaktiviteter och livskvalitet. Arbete för medföljande spelar också stor roll. Det måste också finnas platser på internationella skolor för medföljande barn.

Säkerställ kritiska utbildningar

Det finns ett antal utbildningar som bör ges, även med få sökanden. Utöver att utbildningssystemet bättre följer arbetsmarknadens behov bör det övervägas, i samråd med näringslivet, om det finns behov av att koncentrera sådana utbildningar till några valda lärosäten. Här behövs en dialog med näringslivet för att hitta och utveckla dessa utbildningar.

Det livslånga lärandet

I Svenskt Näringslivs rekryteringsenkät från 2016 angav drygt vart fjärde företag att kraven på den kompetens som medarbetarna behöver för att göra ett bra jobb har förändrats i hög grad eller helt och hållet under de senaste fem åren. Den här andelen kommer att öka.

Det behövs en högre beredskap för det livslånga lärandet. Svenskt Näringsliv vill se att man i fortsatta diskussioner om fördelning av resurser tittar på ett mer genomgripande sätt att fördela om resurser för att kunna upprätthålla det livslånga lärandet.

Den utländska kompetensen behövs

Endast en del av kompetensbehovet kan lösas med inhemsk personal. Det kommer att fortsatt finnas stora behov av att rekrytera utländska forskare och experter till svenska företag. I dag är reglerna för det inte tillräckligt utvecklade och våra konkurrentländer har underlättat rekryteringen för sina företag. Kompetensutvisningarna av personer med arbetstillstånd har också allvarligt skadat Sverige.

Underlätta rekrytering av utländska forskare och experter

Svenskt Näringsliv föreslår att villkoren för forskare och experter allmänt sett ska förbättras. Reglerna för uppehålls- och arbetstillstånd måste utvecklas så att det går fortare och lättare att få tillstånd för studenter, gästforskare och andra anställda. Den så kallade expertskatten måste tydliggöras och utvecklas för att vara internationellt konkurrenskraftig.

⁴⁰ Nordström (2018).

⁴¹ Nordström (2018), s. 16.

⁴² Tillväxtanalys (2017), s. 23.

Det måste bli möjligt för nyexaminerade att stanna längre än i dag för att söka arbete. I dag är det möjligt att stanna i sex månader. Nya EU-regler kan innebära minst nio månader. Sverige bör förlänga tiden och det bör noteras att ett konkurrentland som Tyskland tillåter 18 månader.

1.4 Utveckla forskningsinstitutet

Forskningsinstitutet stärker företagen konkurrenskraft genom näringslivsnära forskning. Institutet fungerar även som en plattform för samverkan mellan akademi och näringsliv och länkar forskningen vid lärosätena till mer tillämpade insatser. Detta ger också små och medelstora företag tillgång till nationella och internationella nätverk, men också möjligheter till test, demonstration och validering. Institutet skulle kunna användas mer i det svenska forskningssystemet.

Institutets verksamhetsområden

Genom att stärka institutens näringslivsrelevanta forskning samt sammanlänkande roll som intermediär ökar både näringslivets konkurrenskraft och samverkan mellan lärosäten och näringsliv. Närmare samverkan mellan lärosäten, företag och institut leder dessutom till ökad förståelse i institutet för näringslivets behov och arbetssätt. Samarbete bidrar till en ökad mobilitet mellan akademi, institut och näringsliv. Sverige har i jämförelse med andra länder en mycket stor privat kunskapssektor. Ökad samverkan mellan institut och privata kunskapsföretag gör Sverige till en ännu mer attraktiv marknad för företagsetableringar, startup och kunskapsintensivt företagande. Forskningsinstitutet har också en viktig roll att sammanlänka Sverige med internationellt ledande forsknings- och innovationsmiljöer och därmed ta dra nytta av de resurser tillgängliga utanför Sveriges gränser genom exempelvis EU:s ramprogram för forskning och innovation.

Utvidga institutens verksamhetsområden

Svenskt Näringsliv föreslår att regeringen verkar för att ytterligare vidga institutens verksamhetsområde så att det bättre speglar näringslivets struktur samt förstärka institutens möjlighet att möta samhällets behov av relevant tillämpad forskning. Detta inkluderar kapaciteten att verka som länk mellan akademi och näringsliv, genom exempelvis stöd till ökad rörlighet samt delade tjänster. Institutets arbete med forskningsinfrastruktur bör också utvidgas.

Stärkt finansiering för bredd och infrastruktur

En breddning av verksamheten bör också stödjas med ökade resurser för att ytterligare stärka institutens marknadskompletterade roll med en tydlig rågång mellan institutens marknadskompletterade roll som länk mellan akademi och näringsliv å ena sidan, och kommersiella konsultföretag och andra typer av företag å andra sidan. Konkurrens driver effektivitet och innovation, vilka utgör grunderna för en väl fungerande marknadsekonomi, skriver RISE i sin uppförandekod.⁴³

Stärk finansieringen av institutet

Svenskt Näringsliv föreslår även att regeringen förstärker institutens finansiering, exempelvis genom investeringar i test- och demonstrationsanläggningar för varor och tjänster, och ger institutet ett huvudansvar för utvecklingen av dem.

⁴³ RISE (2018)

Instituten och näringslivet

Genom en ökad rörlighet mellan institut, akademi och näringsliv skulle instituten också kunna ta en större roll i företagens kompetensutveckling.

Öka industriforskningsinstitutens samverkan med näringslivet

Industriforskningsinstitutens samverkan med näringslivet måste öka, mätas och utvärderas. Hit hör att det över bör utvärderas hur olika lösningar kring rättighetshantering har fått för effekt. Det kan kräva ökad finansiering för att lättare arbeta med små och medelstora företag och för att utveckla till exempel testanläggningar.

Instituten och EU

Institutens roll i EU-samarbetet är viktig och behöver utvecklas. Inte minst i ljuset av brexit.

Utveckla institutens roll i EU-samarbetet

Instituten ska initiera, leda och samordna konsortier där lärosäten och företag får medel och bedriver FoU i EU-program.

2. Rätt forskningspolitiska instrument för mer forskning

Strategisk inriktning
<p>I ett internationellt perspektiv ligger Sverige högt över omvärlden när det gäller såväl ägarbeskattning som marginalskatter. Reglerna för så kallad expertskatt är inte konkurrenskraftiga och i grunden ett bevis för att generella förbättringar behövs. Ytterligare statliga åtgärder för att öka företagens FoU bör utredas.</p> <p>Det är angeläget att välja incitament som är marknadsbaserade och därmed inte i onödan snedvrider konkurrensen mellan befintliga företag. Givet att de utformas på rätt sätt visar forskningslitteraturen att detta minskar företagens kostnader för FoU och leder till ökade investeringar i FoU-projekt som annars inte hade blivit genomförda.</p>

Rätt statligt innovationsstöd för jobb och tillväxt

Staten måste bli bättre på att använda och balansera de forskningspolitiska instrument som regering och riksdag har till sitt förfogande.

Riktade stöd till företag utgör sammantaget en av de större utgiftsposterna i statsbudgeten. År 2009 delade staten ut subventioner och bidrag för minst 28 miljarder kronor. Utgifter i denna storleksordning ställer stora krav på effektivitet, ordning och reda.

Statliga riktade stödåtgärder är alltid selektiva. Risken för konkurrenssnedvridningar är stor och måste beaktas. Ett återkrav vid felaktigt utformade stödåtgärder som strider mot EU:s statsstödsregler är också förödande för det mottagande företaget och därför måste det säkerställas att alla förslag utformas i enlighet med statsstödsregelverket.

Bättre incitament för forskning och utveckling

Incitamenten och möjligheterna till FoU i Sverige måste öka. Det gäller både företagens möjligheter att investera i FoU och möjligheterna att locka personal.

Investeringar och personal hamnar utomlands

Det är oroväckande att andelen av företagens FoU-investeringar i Sverige minskar. Forskningssatsningarna placeras där kompetens och forskningsmiljöer finns. Utan internationellt konkurrenskraftiga forskningsmiljöer kommer vi att se fler företag som flyttar sin forskning utomlands eller att nya forskningsinvesteringar inte görs i Sverige.

År 2003 var andelen av FoU som spenderades i Sverige 62 procent utgifterna för FoU i stora svenska internationella koncerner i Sverige.⁴⁴ År 2007 hade det minskat till 58 procent. År 2015 spenderas nästan hälften utomlands (49 procent).⁴⁵

Sedan 2005 har antalet årsverken hos de stora svenska internationella koncernerna ökat med drygt 18 000 – en fördubbling som dock har skett utomlands. Antalet årsverken i Sverige har varit i princip oförändrad.⁴⁶

Skatter och kompetens

Myndigheten Tillväxtanalys frågade för några år sedan internationella företag verksamma i Sverige om de viktigaste åtgärderna för att en koncern skulle bibehålla respektive satsa mer på FoU i Sverige.⁴⁷ Den vanligaste åtgärd som de svenskägda koncernerna uppgav var skattelättnader.

Personaloptioner och avskaffad värnsskatt – steg i rätt riktning

Det var mycket positivt att regeringen till slut lade fram förslag om förbättrade regler för personaloptioner. Omfattningen av förslaget var dock begränsat och bör ses över samt utvidgas.

Värnsskatten har i praktiken varit en straffskatt på utbildning. Den har minskat incitament att gå längre och krävande utbildningar. Det har också minskat talangfulla och innovativa individers vilja att stanna och verka i Sverige. Det avskaffande av värnsskatten som ingår i januariöverenskommelsen är därför välkommet och i sig en innovationsbefrämjande åtgärd.

Förslag

Nedan presenteras ett antal förslag som skulle skapa bättre incitament och förutsättningar för FoU i Sverige:

- 2.1 Öka skatteincitamenten
- 2.2 Använd smarta innovationsstöd
- 2.3 Släpp fram innovationspriserna

2.1 Öka skatteincitamenten

Skattesystemet bör utformas för att skapa drivkrafter för ökad samverkan mellan näringslivet och universitet och högskolor.

Vi vill särskilt peka på några åtgärder som är viktiga i det korta såväl som det långa perspektivet för att öka samverkan och stärka innovationskraften i svensk forskning. Det är

⁴⁴ Braunerhjelm och Kreicbergs (2017), s. 14.

⁴⁵ SCB (2019), s. 58.

⁴⁶ SCB (2019), s. 58.

⁴⁷ Tillväxtanalys (2017), s. 23.

då självklart för vår del att dessa åtgärder inte får belasta den statliga FoU-budgeten, utan tvärtom ses som innovationsstärkande insatser.

Sänk marginalskatten

Även om värnskatten avskaffas och skiktgränserna för statlig inkomstskatt har justerats finns det fortsatt anledning att sänka marginalskatten i Sverige. Svenskt Näringsliv har tidigare lämnat förslag för sänkt marginalskatt genom avskaffandet av värnskatt, sänkt statlig inkomstskatt om 10 procentenheter samt att inkomstgränsen där skattebetalare börjar betala högsta marginalskatt höjs till 80 000 kronor i månaden.⁴⁸ Det skulle innebära en halvering av avståndet till motsvarande nivå i våra konkurrentländer där högsta marginalskatt tas ut från runt 110 000 kronor per månad.

Med den skattenivån skulle på allvar kunna börja konkurrera om högkvalificerad arbetskraft i stället för att som i dag passivt se på när företag flyttar ut sina forskningsavdelningar och expanderar i andra länder. Svenskt Näringslivs analys visar också att reformen inte är någon belastning för de offentliga finanserna.

Reformera expertskatten

Det är betydelsefullt att den så kallade expertskatten reformeras. Inför de förändringar som trädde i kraft 2014 gjorde regeringen vissa jämförelser med Danmark, som har ett bättre system på detta område.

För det första innebär Sveriges arbetsgivaravgift på 31,42 procent att lönegränsen vid två prisbasbelopp (93 000 kronor per månad 2019) är för hög eftersom avgiften belastar den svenska arbetskraftskostnaden på ett negativt sätt som saknar motsvarighet i Danmark (som inte har någon arbetsgivaravgift alls). För det andra är de svenska bedömningskriterierna för forskare strängare än vad som gäller i Danmark. Där tillämpas kriterier som bl.a. tar utgångspunkt i OECD:s riktlinjer, vilket givit Danmark närmare tio gånger fler personer som uppfyller kriterierna. Sverige borde kunna dra lärdom av detta och även bland annat det danska systemets längre tidsfrister för att skyndsamt förenkla reglerna och åtgärda bristerna i expertskattesystemet och göra det mer konkurrenskraftigt.

Utveckla reglerna om skattenedsättning för FoU-arbete

Många andra länder såsom Kanada, Storbritannien och Frankrike har särskilda drivkrafter i skattesystemet för att uppmuntra till investeringar i forskning och utveckling. Under 2014 infördes också i Sverige sänkt arbetsgivaravgift för anställda i företag som arbetar med FoU. Detta var välkommet och har haft stor betydelse för små och medelstora företag, med positiva effekter på kompetensförstärkningen och sysselsättningen, men nedsättningen är alltför begränsad.

Nuvarande avdragsmöjlighet för FoU-arbete behöver utökas så att det får betydelse också när det gäller medelstora och stora företags möjligheter att satsa på forsknings- och utvecklingsarbete.

⁴⁸ af Ugglas, Fall och Krantz (2017).

Sänk kapitalskatten

Sveriges kapitalinkomstskattesats på 30 procent tas ut från första kronan och på alla typer av kapitalinkomster. Det är väsentligt högre än i omvärlden. En omfattande kartläggning av kapitalbeskattningen i omvärlden visar att genomsnittet ligger vid 17 procent.

Svenskt Näringsliv har uppdragit åt forskningsinstitutet IFO i München att studera vad en konkurrenskraftig svensk kapitalskatt på 20 procent skulle innebära för den svenska ekonomin.⁴⁹ Forskningsstudien visade att en lägre kapitalskatt bland annat skulle innebära 35 000 fler sysselsatta och 3,1 procent högre BNP. Effekterna drivs av att privata investeringar blir mer lönsamma och ökar med över 6 procent.

Initialt skulle ett hanterbart skattebortfall uppstå i statsfinanserna. På några års sikt skulle skatteintäkterna stärkas när sysselsättning och investeringar ökar. Stigande företagsvinster och stigande löner ökar skatteintäkterna, vilket medför att reformen är i det närmaste helt självfinansierande genom växande skattebaser.

En generellt sänkt kapitalskattesats är därför angelägen för att stimulera sparande, att öka tillgången på riskkapital samt att stärka incitamenten till företagande och på så vis öka den svenska konkurrenskraften genom ökade investeringar i Sverige och därmed fler arbetsplatser.

2.2 Använd smarta innovationsstöd

Svenskt Näringsliv menar att alla statliga stödprogram bör ställas mot några generella principer för att säkerställa samhällsnyttan:

- De statliga stöden är endast motiverade om de är marknadskompletterande. Annars är risken stor att stödet tränger undan privata investeringar.
- Stöd till företag bör i så liten grad som möjligt avgränsas med avseende på geografi och bransch. Finansiering söker sig inte till regioner eller en viss typ av företag. De söker sig till de företag som har bäst potential. Vid en för snäv avgränsning riskerar stödet att gå till företag som inte har tillräckligt stor potential.
- Stödprogrammen måste samordnas sinsemellan. Systemet i dag är mycket svåröverskådligt och olika statliga stödprogram delar ibland ovetande ut bidrag till samma företag eller organisation. Risken för kumulation av olika statliga stöd som eventuellt ges inom ramen för EU bör även i detta sammanhang beaktas och kan undvikas genom bättre samordning.
- Stödet måste ha rätt storlek. Det finns i dag en flora av små bidrag tillgängliga för företag. Alltför små stödprogram innebär en risk att administrationskostnaderna utgör en stor andel av stödprogrammets totala kostnad.
- Stödet måste nå de rätta mottagarna. I teorin ska staten nå de företag som har goda affärsidéer men som ändå inte fått privat finansiering. Marknadsmislyckandet grundar sig här på en informationsasymmetri mellan entreprenören och finansiären. I praktiken är det en mycket svår uppgift att identifiera dessa företag. Det är ändå helt nödvändigt för att stödet ska vara motiverat. Nås fel företag är pengarna bortkastade.
- Stödet måste löpande utvärderas utifrån huruvida det uppfyller sitt syfte. Om syftet har uppnåtts är kanske stödet inte längre motiverat. Finansiering av stöd som inte utvärderas riskerar att vara bortkastade pengar. I värsta fall tränger den undan privata aktörer och finansiärer och orsakar därmed dubbel skada.
- Stödet måste inbegripa en plan för hur nyttiggörande ska ske av resultaten, såsom hur rättigheter fördelas mellan olika aktörer och om en strategi finns kring till exempel öppen

⁴⁹ Reformförslaget presenterades av Svenskt Näringsliv 2018 och skulle sänka beskattningen för onoterade, noterade och fåmansägda bolag.

innovation. En bättre användning av patentinformation kan säkerställa att forskning som görs verkligen ligger i framkant.

Ge Innovationsrådet i uppdrag att se över stödssystemen

Behovet av en generell genomgång av hela stödssystemet är stort, särskilt då det rör sig om ungefär 28 miljarder kronor om året. Svenskt Näringsliv föreslår att regeringens Innovationsråd får i uppdrag att granska alla befintliga stödinsatser för att säkerställa deras samhällsnytta.

2.3 Släpp fram innovationspriserna

Små innovationsföretag som erbjuder tjänster och produkter riktade mot offentlig sektor ställs inför särskilda utmaningar. Ofta är det svårt eller omöjligt att bli upphandlad – trots att de har lösningar som skulle kunna innebära stora vinster för samhället. Innovationsupphandlingar är ett viktigt verktyg för att göra innovativa och effektiva upphandlingar, det bör utnyttjas oftare. Ett komplement till innovationsupphandlingar är innovationspriser. Ett innovationspris innebär att man ställer upp kriterier för ett problem som ska lösas. Det är en beprövad metod som blir allt vanligare, särskilt inom klimatområdet.⁵⁰

Nu pågår en tävling där priset är 20 miljoner dollar för den som kan omvandla koldioxidutsläpp till produkter som till exempel byggnadsmaterial. Kriterierna är baserade på hur mycket koldioxid som omvandlas och värdet på den nya produkten.⁵¹

I Storbritannien lanserades år 2014 ett innovationspris för att utveckla ett patientnära prov som hjälper till att bevara antibiotika för kommande generationer. Provet ska vara rättvisande, ge svar inom 30 minuter, billigt och lätt att använda i hela världen. Vinnaren får 8 miljoner pund – nästan 95 miljoner kronor. Tre av 69 deltagande lag är baserade i Sverige.

Ofta överträffas kriterierna när den vinnande lösningen tas fram. Efter oljeutsläppet i Mexikanska golfen 2010 lanserades ett pris på 1,4 miljoner dollar för att fördubbla effektiviteten i oljesanering. Över 350 lag deltog och en fyra gånger så effektiv teknik vann priset.⁵²

Innovationspriser skapar uppmärksamhet och förändring. Öppna tävlingar lockar fram oväntade problemlösare – utanför den egna organisationen eller i de gängse forsknings- och innovationssystemen. Ett pris kan använda drivkrafter som nyfikenhet, ära eller erkännande. Priser kan också användas för problem som varken marknaden eller de konventionella forskningssystemen kan eller vill ägna sig åt.

En fördel för den som utlyser innovationspriser är man inte behöver ta särskilt stora ekonomiska risker själv. Man betalar ju inte förrän någon faktiskt kommit fram med en lösning, uppfyllt kriterierna. För utlysaren blir detta ett sätt att begränsa kostnaderna och göra dem förutsägbara.

För att innovationspriser ska kunna fungera bör redan i utlysning av priserna vara tydligt hur rättigheterna ska fördelas. Det finns historiskt många misslyckanden där den som utlyst

⁵⁰ McKinsey (2009), s. 17.

⁵¹ Carbon Xprize.

⁵² Wendy Schmidt Oil Cleanup Xchallenge.

tävlingen förvärvat samtliga rättigheter, utan att själv ha förmåga att kommersialisera tävlande innovationer.

Avsätt en procent av statens forskningsmedel för innovationspriser

En systematisk användning av innovationspriser skulle kunna lösa svåra problem snabbare. För myndigheter och kommuner finns det förmodligen ett behov att klargöra förutsättningarna och juridiken innan det första priset kan utlysas.

Svenskt Näringsliv föreslår att en procent av de statliga forskningssatsningarna avsätts för att utveckla och systematiskt arbeta med innovationspriser.

3. Vässa våra universitet och högskolor

Strategisk inriktning
Forskningssamverkan med näringslivet måste premieras. Konkurrensutsatt forskningsfinansiering ger incitament för ökad kvalitet, relevans och effektivitet.
Stiftelseuniversitet, nya juridiska former och privata universitet – liksom andra initiativ bör tas för att skapa förutsättningar för att öka lärosätenas autonomi.
Lärosätenas självständighet måste öka.

Myndighetsformen begränsar lärosätena

Akademisk frihet och autonomi för lärosätena är omistliga värden i ett land som vill vara en ledande kunskapsekonomi. Formen statlig myndighet begränsar möjligheterna för lärosätena att möta förändringsbehoven som högre utbildning och forskning står inför. De forskningstunga lärosätena kan i praktiken ses som en organisation av ett antal mindre enheter med egna intäkter och egen ekonomi. Det är svårt att förena med ett statligt system där anslag över statsbudgeten disponeras av myndighetsledningen.

Finansiering för excellent och relevant forskning

Dagens system för forskningsfinansiering har lett till att de privata forsknings- och utvecklingsinvesteringarna har minskat. Det behövs mer excellent forskning, och forskningssamverkan med näringslivet måste premieras.

Förslag

Nedan presenteras två förslag för ökad autonomi och konkurrensutsättning:

- 3.1 Öka samverkan
- 3.2 Reformen för ökad autonomi
- 3.3 Mer excellent och relevant forskning

3.1 Öka samverkan

Fler forskare bör samarbeta med näringslivet. I en undersökning om näringslivets forskningssamarbete angav 80 procent av de deltagande företagen att de haft nytta av ett sådant samarbete.⁵³

⁵³ Görnerup (2018), s 9.

Otillräckliga incitament för samverkan leder bland annat till det välkända problemet att svensk akademisk forskning inte genererar nytta och innovationer, och i förlängningen, inte heller genererar tillväxt i den utsträckning som man kunde förvänta sig.

Hur näringslivet får tillgång till och möjligheter att samverka kring forskningsinfrastruktur som instrument, test- och demonstrationsanläggningar behöver underlättas och utvecklas.

Forskargrupper behöver stabila förutsättningar

Vi behöver reformera så att vi styr på forskargrupper med tydliga och långsiktiga incitament och inte genom central planering. Ansvaret måste flyttas ut till företagen och forskargruppen. Det behövs tydliga ekonomiska incitament för lärosätens forskargrupper att utbilda och forska i samverkan med företag. Forskargrupper med god kvalitet och relevans finns både vid små och stora lärosäten. Forskargrupper som når goda resultat ska känna sig trygga i att de får möjlighet att utveckla verksamheten och forska mer.

Ökad forskarrörlighet

Undersökningar visar att svenska forskare och lärare har en lägre internationell mobilitet än flera framgångsrika forskningsländer, som till exempel Schweiz, Danmark och Nederländerna.⁵⁴ Bristen på mobilitet mellan akademi och näringsliv och på geografisk mobilitet ses av svenska storföretag som en av Sveriges svagheter.

I dag är det mer regel än undantag att forskare under hela yrkeslivet förblir vid samma lärosäte som doktorandstudierna bedrevs på.⁵⁵ Unga forskare upplever många gånger att det är säkrare att vara kvar hemma och bevaka anställningsmöjligheterna än att skaffa sig viktig erfarenhet från starka forskningsmiljöer utomlands.⁵⁶ Det finns också andra saker som bör göras. Till exempel gör i dag pensionsregler att det långsiktigt innebär en ekonomisk förlust att dela en tjänst mellan näringslivet och akademien.

Bredda rekryteringen av forskare

För att öppna upp och skapa en bredare bas före rekrytering föreslår Svenskt Näringsliv att samtliga akademiska tjänster ska utlysas internationellt, samt brett i Sverige. Åtgärder bör också vidtas för att underlätta för internationella forskare att verka vid våra lärosäten.

Näringslivssamverkan ska vara meriterande

Vi vill se att lärosätena blir bättre på att använda sina egna medel för detta ändamål. Det åligger lärosätena själva att vidta åtgärder för att stärka mobilitet av olika slag, geografisk såväl som mellan akademi och näringsliv.

Sätt mål för och belöna rörlighet

Svenskt Näringsliv föreslår att regeringen till exempel vid de årliga dialogsamtalen med de svenska lärosätenas ledningar sänder en mycket tydlig signal om förväntningarna på förbättrade interna rutiner och regelverk för att öka mobiliteten. Det ska finnas konkreta mål per lärosäte för mobiliteten. Ekonomiska incitament bör också prövas (en mobilitetspremie).

⁵⁴ Vetenskapsrådet (2019a), s. 37.

⁵⁵ Se Gillström (2011).

⁵⁶ Vetenskapsrådet (2019a), s. 37.

Följ upp och analysera rörligheten

UKÄ bör få i uppdrag att under den längre period följa och analysera utvecklingen av mobilitet, utvärdera och sprida kunskap inom området.

Bättre tillgång till forskningsinfrastruktur

Eftersom test- och demonstrationsanläggningar, eller avancerade instrument, ofta innebär stora investeringar och behov av expertis kan det vara samhällsekonomiskt försvarbart att staten finansierar dem. Det kan ibland ske i samarbete med näringslivet när det finns gemensamma behov. Det ställs också stora krav på samverkan så att befintliga anläggningar nyttjas rätt. Hur och på vilka villkor företag får tillgång till forskningsinfrastruktur är en viktig fråga för näringslivet. Det är angeläget för mindre företag att kunna börja samarbeta med instituten i mindre och i tydligt avgränsbara kommersiella projekt.

Det är också väsentligt att det finns en tydlig gräns i relation mellan instituten och konsultföretag som agerar inom samma områden, så att inte konkurrensen snedvrids.

Forskningsinfrastrukturen blir allmänt sett allt mer avancerad och kostsam. Vetenskapsrådet har pekat på att det behövs skarpare prioriteringar, bättre samordning, ökat samarbete samt effektivare användning av svensk forskningsinfrastruktur.⁵⁷ Svenskt Näringsliv delar synen och understryker vikten av att ta hänsyn till näringslivets behov av infrastrukturen – och möjligheter att bidra till utvecklingen. De internationella satsningarna blir allt viktigare. Kostnadsökningar i kombination med en svag svensk krona hotar möjligheterna kring internationell forskningsinfrastruktur.

Vid samverkan är också viktigt att samtliga parter har tydliga förutsättningar för att kunna se vem som äger vad av de resultat som kommit fram vid samverkan. Idag finns stora brister i hantering av avtal och andra överenskommelser för att reglera såväl ägande som nyttjande av forskningsresultat.

Förbättra tillgången till forskningsinfrastruktur

Forsknings- och innovationsinfrastruktur bör definieras bredare, så att det innefattar både det vi kallar forskningsinfrastruktur, liksom test- och demonstrationsanläggningar som behövs för att underlätta innovation av produkter och tjänster.

Det bör vara ett mål, som också följs och utvärderas att tillgängligheten till forskningsinfrastruktur ökar. Det gäller särskilt tillgången för små och medelstora företag.

Lärosätena och forskningsinstituten ska ha rimliga villkor vad gäller avtal och prissättning för företag som vill använda forskningsinfrastruktur.

De svåra prioriteringarna och fortsatta investeringar, nationellt och internationellt, som behövs på området måste i högre grad ta hänsyn till näringslivets behov av forskningsinfrastruktur för att utvecklas optimalt.

⁵⁷ Vetenskapsrådet (2019a) , s. 23.

3.2 Reformen för ökad autonomi

Stiftelseuniversiteten är få, och reformerna har hittills haft begränsad betydelse för att utveckla dynamiken i högre utbildning och forskning. Även om stiftelseformen inte passar alla lärosäten, finns nu dock erfarenhet från befintliga stiftelseuniversitet och processen kring det senaste erbjudandet från regeringen att omvandla fler lärosäten till stiftelseuniversitet.

En alternativ juridisk form till att vara en statlig myndighet är det förslag som togs fram av Autonomiutredningen år 2008.⁵⁸ En ny offentligrättslig form för universitet och högskolor skulle innebära att lärosätena blir "självägande" i betydligt större utsträckning. Det skulle lösa en hel del av de problem och svårigheter som dagens system innebär, samtidigt som universitet och högskolor inte helt skulle lämna den statliga sektorn.

Helt självständiga, privata, lärosäten skulle kunna fungera utan omfattande reglering. Lärosätena skulle – precis som friskolor – kunna drivas som företag av föreningar, stiftelser och kooperativ eller i annan form. Staten skulle inte finansiera verksamheten genom skattemedel. Regeringen bör initiera en process som syftar till att öka etableringsfriheten inom universitetsområdet.

Svenskt Näringsliv och andra har pekat på åtminstone tre vägar framåt för ökad autonomi för lärosätena: fler stiftelseuniversitet, en ny offentligrättslig form för lärosätena samt privata universitet.

Utforska stiftelseuniversitet, nya juridiska former och privata universitet

Alla vägar till ökad autonomi bör utforskas, eventuellt utredas och lämpliga förslag läggas för stiftelseuniversitet, en ny juridisk form, helt privata universitet samt andra åtgärder som ökar lärosätenas autonomi.

3.3 Mer excellent och relevant forskning

Lärosätena vill gärna se ökad andel basanslag för forskning. En hög grad av externfinansiering anses vara ett hinder för lärosätenas möjlighet att agera strategiskt och att skapa långsiktigt hållbara förutsättningar för forskarna att utveckla sin verksamhet. OECD konstaterade 2016 att det inte i första hand är ökade basresurser som leder till ökade prestationer.⁵⁹ Vetenskapsrådet menar att det i forskningssystemet finns en strävan mot tillväxt som har sin grund både i forskarnas vilja att förverkliga sina idéer och i en institutionell strävan att visa på framgång och att konkurrera om basanslag och externa bidrag. En hållbar utveckling, med eller utan en ökad andel basfinansiering, måste, enligt Vetenskapsrådet, vara att begränsa antalet forskare och i stället ge varje forskare bättre förutsättningar att bedriva högkvalitativ forskning.⁶⁰

När det gäller statlig finansiering av FoU på universitet och högskolor är konkurrensutsättning en central fråga. Det finns naturligtvis fördelar och nackdelar med båda tillvägagångssätten. De empiriska studier som finns inom området visar ändå att lärosäten med en hög grad av oberoende i kombination med konkurrensutsatt finansiering presterar bäst.⁶¹

⁵⁸ Autonomiutredningen (2008).

⁵⁹ OECD (2016).

⁶⁰ Vetenskapsrådet (2019a), s. 19.

⁶¹ Svensson (2019), s. 28.

Även inom kvalitetssäkring behövs förbättringar. Vetenskapsrådet pekar till exempel på att det saknas ett system för utvärderingar som tar ett helhetsgrepp på all forskning inom ett område, disciplinärt eller tematiskt, och som genom nationella och internationella jämförelser, genomförda av internationellt sammansatta sakkunnigpaneler, ger en bild av forskningens kvalitet i Sverige inom området. Rådet menar också att forskningens betydelse för samhällsutvecklingen behöver vara ett inslag i utvärderingar i större utsträckning, vid sidan av den vetenskapliga kvaliteten.⁶² Detta ligger väl i linje med Svenskt Näringslivs syn på att kvalitet och relevans är avgörande och att det också bör återspeglas i resurstilldelningen.⁶³

Excellens, relevans och samverkan med näringslivet måste premieras i resurstilldelningssystemet.

Finansiera excellent forskning

Den konkurrensutsatta forskningsfinansieringen ger viktiga incitament för ökad kvalitet, relevans och effektivitet. Detta gäller även fördelningen av direkta basanslag till lärosätena. Ett utvecklat och stärkt system för kvalitetssäkring behövs för att stödja excellent forskning och fokusera forskningsmedlen mot den allra bästa forskningen.

Finansiera relevant forskning

Svenskt Näringsliv föreslår att graden av samverkan måste få påverka forskningsanslagen till lärosätena för att uppmuntra samverkan med näringslivet. En andel av forskningsmedlen ska baseras på en innovationspremie som bör uppgå till minst 20 procent av de totala basanslagen. Innovationspremiens andel av anslaget bör införas över tid, exempelvis över 5–10 år. Då finns goda möjligheter för lärosätena att kalibrera systemet under resans gång.

Källförteckning

- af Ugglas, Caroline, Fall, Johan och Krantz, Tobias (2017), Sänk marginalskatterna till 42 % för att rädda välförhållandet, DN Debatt den 12 juni 2017, Svenskt Näringsliv.
- Almerud, Jakob, Eisensee, Thomas, Forsfält, Tomas och Glans, Erik (2015), Sveriges ekonomi – scenarier fram till år 2060. Bilaga 1 till Långtidsutredningen 2015, SOU 2015:106.
- Autonomiutredningen (2008), Självständiga lärosäten (SOU 2008:104).
- Braunerhjelm och Kreicbergs (2017), Sverige som kunskapsnation – lokalisering av huvudkontor och FoU, Ekonomisk debatt, nr 6 2017, årgång 45.
- Carbon Xprize, <<https://www.xprize.org/prizes/carbon>>, besökt 2019-09-01.
- Damvad (2018), Erfarenheter från Danmarks ramverk för forskning och högre utbildning, Svenskt Näringsliv.
- Danish Council for Research and Innovation-policy (2017), Links between research policy and national academic performance. A comparative study of Denmark, Sweden and the Netherlands. Main Report, av CFA, Technopolis Group och NIFU.

⁶² Vetenskapsrådet (2019a), s. 31.

⁶³ Förslagen utvecklas i Sand och Görnerup (2019).

- Danmarks regering (2018), Denmark – Ready to seize future opportunities. The Government's Objectives for Danish Research and Innovation.
- European Union Intellectual Property Office (2019), IPR-intensive industries and economic performance in the European Union
- Eurostat, Community Innovation Survey, <<https://ec.europa.eu/eurostat/web/science-technology-innovation/data/database>>.
- Gillström, Per., Rörligheten mellan svenska lärosäten bland professorer, lektorer och adjunkter, Högskoleverket, 2011.
- Görnerup, Emil (2018), Näringslivet och akademien. En undersökning om nyttan av samarbete, Svenskt Näringsliv.
- IVA (2019), FoU-barometer 2019
- McKinsey (2009), McKinsey & Company, "And the winner is ..." Capturing the promise of philanthropic prizes.
- Nordström, Emelie (2018), Rekryteringsenkäten 2018. Jobbskaparna larmar! Kompetensbristen ökar, Svenskt Näringsliv.
- Ny Teknik (2018), 2018-06-21, Ericsson, störst på forskning och utveckling i Sverige, <<https://www.nyteknik.se/premium/ericsson-storst-pa-forskning-och-utveckling-i-sverige-6920283>>, besökt 2019-09-01.
- OECD (2016), OECD Reviews of Innovation Policy: Sweden 2016. OECD Publishing, Paris.
- Regeringen (2016), Kunskap i samverkan – för samhällets utmaningar och stärkt konkurrenskraft (prop. 2016/17:50).
- Regeringen (2018), Budgetpropositionen för 2019, Utgiftsområde 16, Utbildning och universitetsforskning (prop. 2018/19:1).
- Sand, Fredrik och Görnerup, Emil (2019), En akademi för kunskapsekonomin. Reformen för en högskola i världsklass. Svenskt Näringslivs skuggutredning till den statliga Styr- och resursutredningen, Svenskt Näringsliv.
- SCB (2019), Forskning och utveckling i Sverige 2017.
- Svenskt Näringslivet (2019), Så sätter Kina press på konkurrenterna, <https://www.svensktnaringsliv.se/fragor/framtidens-arbetsmarknad/sa-satter-kina-press-pa-konkurrenterna_739974.html>.
- Svensson (2019), Hur bör statens FoU-budget allokeras?, Svenskt Näringsliv.
- RISE, Vårt sätt att arbeta tillsammans - Uppförandekod för RISE, 2018
- Teknikföretagen (2019), Uppgifter ur underlag från Teknikföretagen (Mer nytta av svensk forskning och utbildning. En konkurrenskraftig FoI-politik för Sverige, 2019-08-30.
- The Wendy Schmidt Oil Cleanup Xchallenge, <<https://oilcleanup.xprize.org/prizes/oil-cleanup>>.
- Tillväxtanalys (2017), Forskning och utveckling i internationella företag 2015, statistik 2017:03.
- UKÄ (2018), 2018-04-26, Fler anställda vid universitet och högskolor, <<https://www.uka.se/om-oss/aktuellt/nyheter/2018-04-26-fler-anstallda-vid-universitet-och-hogskolor.html>>, besökt 2019-08-31.
- Vetenskapsrådet (2019a), Vägval för framtidens forskningssystem – Kunskap, kvalitet och integritet.
- Vetenskapsrådet (2019b), Forskningsbarometern 2019. Svensk forskning i internationell jämförelse.
- Världsbanken (2019), Research and development expenditure (% of GDP), <<https://data.worldbank.org/indicator/GB.XPD.RSDV.GD.ZS>>, besökt 2019-08-30.
- Wendy Schmidt Oil Cleanup Xchallenge, <<https://oilcleanup.xprize.org/prizes/oil-cleanup>>, besökt 2019-09-01.

Tobias Krantz
 Chef utbildning, forskning och innovation
 Svenskt Näringsliv

Emil Görnerup
 Forskningspolitisk expert
 Svenskt Näringsliv